

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1428 (168/2025) | 5.09.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Damian Szacawa

Wybory parlamentarne w Norwegii: kryzys koalicyjny jako katalizator zmian

Wybory parlamentarne w Norwegii, zaplanowane na 8 września 2025 r., odbywają się po rozpadzie koalicji rządowej między Partią Pracy a Partią Centrum, spowodowanym sporem o wdrożenie dyrektyw energetycznych UE. Kampanię zdominowały kwestie imigracji oraz rosnących kosztów życia, co przełożyło się na wzrost poparcia dla Partii Postępu do ponad 20%. Ostatnie sondaże wskazują na zwycięstwo rządzącej Partii Pracy i dają czerwono-zielonej koalicji niewielką większość w Stortingu, co oznacza, że tegoroczne wybory parlamentarne będą niezwykle wyrównane.

Storting po wyborach w 2021 r. i rozpadzie koalicji rządowej. Wybory parlamentarne z 13 września 2021 r. zakończyły ośmioletnią dominację prawicowo-centrowej koalicji Erny Solberg z Partii Konserwatywnej (Høyre, H). Uzyskała ona 20,4% głosów, co przełożyło się na 36 mandatów (-9). Sześć mandatów straciła wówczas Partia Postępu (Fremskrittspartiet, FrP), która zdobyła 21 mandatów (11,6%). Partia Pracy (Arbeiderpartiet, Ap), kierowana przez Jonasa Gahra Støre, zdobyła 26,3% głosów i 48 mandatów, stając się największą siłą polityczną w parlamencie. Sukces centrolewicy był znaczący: pięć partii tego bloku – Partia Pracy, agrarna Partia Centrum (Senterpartiet, Sp), Socjalistyczna Partia Lewicy (Sosialistisk Venstreparti, SV), Partia Czerwonych (Rødt) i Partia Zielonych (Miljøpartiet De Grønne, MDG) – zdobyło łącznie 100 mandatów (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 441](#)). Po wyborach nastąpiły negocjacje w sprawie sformułowania koalicji rządowej. Na końcowym etapie z rozmów wycofała się SV, wskazując m.in. na rozbieżności w zakresie polityki klimatycznej (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 444](#)). Ostatecznie Jonas Gahr Støre 14 października 2021 r. sformował dwupartyjną mniejszościową koalicję Ap-Sp, dysponującą 76 mandatami, która wymagała poparcia innych ugrupowań dla realizacji projektów legislacyjnych.

30 stycznia 2025 r. doszło do fundamentalnego przesilenia politycznego w Norwegii. Partia Centrum sprzeciwiała się planom Partii Pracy dotyczącym wprowadzenia trzech dyrektyw z czwartego pakietu energetycznego UE. Doprowadziło to do rozpadu koalicji rządowej i powstania pierwszego jednopartyjnego rządu od 25 lat. Kryzys dotyczył implementacji pakietów legislacyjnych UE: zużycia energii ze źródeł odnawialnych (RED III), charakterystyki energetycznej budynków (EPBD IV) oraz zwiększenia ogólnej efektywności energetycznej (EED III). Lider Sp, Trygve Slagsvold Vedum, postrzegał te regulacje jako ingerencję w suwerenność energetyczną Norwegii. Natomiast premier Støre argumentował, że przyjęcie tych przepisów jest kluczowe dla relacji Norwegii z UE, w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), w obliczu groźby wojny handlowej między Europą a Stanami Zjednoczonymi (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 842](#)).

Rozpad koalicji wywołał znaczące konsekwencje dla notowań obu partii. Partia Pracy, mimo przejęcia pełnej kontroli nad rządem, została zmuszona do rządzenia jako partia mniejszościowa w trudnym okresie przedwyborczym. Jednocześnie odnotowała nieznaczny wzrost poparcia do 27-28%¹, co może wskazywać na konsolidację elektoratu centrolewicowego wokół partii rządzącej w obliczu kryzysu. Odwrotną tendencję zaobserwowano w przypadku Partii Centrum, która doświadczyła spadku poparcia z 13,5% do 6%. Ten spadek o 4,5 pp. z kolei sygnalizuje, że wyborcy nie docenili taktyki opuszczenia rządu w kluczowym momencie przed wyborami.

Główne tematy kampanii wyborczej. Najważniejszym tematem kampanii wyborczej stała się polityka imigracyjna, której wagę ilustruje spektakularny wzrost poparcia dla FrP (z 11,6% w 2021 r. do ok. 20-22% na przełomie sierpnia i września 2025 r.). Wynik ten odzwierciedla rosnące obawy Norwegów związane z imigracją. Partia kierowana

¹ Dane wykorzystane w komentarzu pochodzą z badania Verian (27.08-01.09; liczba respondentów: 2171) oraz Response Analyse (27.08-01.09; liczba respondentów: 1002).

przez Sylvi Listhaug wzywa bowiem do zerowej imigracji netto z „państw wysokiego ryzyka” położonych na Bliskim Wschodzie, w Afryce i częściach Azji oraz zaostrzenia wymogów dotyczących obywatelstwa, argumentując, że imigranci z tych regionów są odpowiedzialni za problemy ekonomiczne i społeczne kraju.

Drugi kluczowy temat to rosnące różnice społeczne w tradycyjnie egalitarnym społeczeństwie norweskim. Debata koncentruje się wokół zmian w systemie podatkowym oraz reform systemu ochrony zdrowia wobec starzejącego się społeczeństwa. Minister finansów Jens Stoltenberg (Ap) dąży do zbudowania konsensusu pomiędzy partiami centrowymi. Osiągnięcie porozumienia ponad podziałami politycznymi w sprawie systemu podatkowego będzie trudnym zadaniem ze względu na rozbieżność stanowisk. FrP oraz KrF postulują zniesienie/obniżenie podatku od majątku (*formuesskatt*), SV optuje za progresywnym opodatkowaniem, które powinno być wykorzystywane do zwiększania równości, a Partia Czerwonych za wysokim opodatkowaniem majątku w celu finansowania państwa opiekuńczego.

Po okresie zdominowania przez politykę bezpieczeństwa (agresja Rosji na Ukrainie) kwestie klimatyczne powracają do debaty publicznej, wyraźnie wpisując się w szerszy trend wśród państw nordyckich, które ujmują bezpieczeństwo narodowe w sposób całościowy (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1045](#)). Norwegia, jako jeden z największych eksporterów gazu ziemnego w Europie, musi równoważyć korzyści ekonomiczne ze zobowiązaniami klimatycznymi, co staje się szczególnie trudne w kontekście europejskiego kryzysu energetycznego. Całkowita produkcja ropy naftowej z norweskiego szelfu kontynentalnego osiągnęła w 2024 r. poziom ok. 241 mln m³ ekwiwalentu ropy naftowej (najwyższy od 2009 r.). Z kolei produkcja gazu osiągnęła najwyższy poziom w historii, wynosząc ok. 124 mld m³ w 2024 r. W budżecie na 2025 r. oszacowano, że całkowity przepływ środków pieniężnych netto z przemysłu naftowego w 2025 r. wyniesie 698 mld koron. W debacie publicznej w zakresie polityki energetycznej dominowała kwestia rosnącej ceny energii elektrycznej (dwukrotny wzrost w okresie 2014-2024). Rząd proponuje wprowadzenie od 1 października systemu wsparcia (*Norgespris*), w ramach którego gospodarstwa domowe Norwegii otrzymają stałą cenę energii elektrycznej w wysokości 40 øre za kWh + VAT (ok. 0,14 PLN). Korzysta na tym MDG – ostatnie sondaże wskazują na 7-procentowe poparcie (wobec niecałych 4% w 2021 r. – wówczas zielonym zabrakło tylko 1721 głosów do przekroczenia progu wyborczego). Stojący na jej czele Arild Hermstad i Ingrid Liland popierają Jonasa Gahra Støre na stanowisku premiera i unikają stawiania ultimatum w sprawie dalszych poszukiwań surowców energetycznych na norweskim szelfie. Aby zmniejszyć emisje gazów cieplarnianych, proponują wprowadzenie krajowego miesięczny biletu kolejowego (499 koron), podniesienie cen biletów lotniczych pomiędzy Oslo, Bergen, Trondheim i Stavanger oraz nagrodzenie Norwegów, którzy ograniczą krajowe podróże lotnicze.

Wnioski

- Najbliższe wybory mogą oznaczać przełomowy moment w norweskiej polityce. Po raz pierwszy od dekad system polityczny stoi przed możliwością przesunięcia w kierunku partii radykalnych/populistycznych. Kryzys koalicyjny stworzył przestrzeń dla Partii Postępu do zaprezentowania się jako alternatywy dla dotychczasowych elit. Niezależnie od wyników nowy Storting będzie musiał zmierzyć się z fundamentalnymi dylematami: jak pogodzić otwartość z kontrolą imigracji, jak równoważyć ambicje klimatyczne z realiami geopolitycznymi/wyzwaniami bezpieczeństwa oraz jak utrzymać spójność społeczną w obliczu rosnącej polaryzacji politycznej.
- Wśród możliwych scenariuszy powyborczych największe prawdopodobieństwo ma utworzenie centrolewicowej koalicji z udziałem Ap, SV i ewentualnie MDG. Warunkiem do realizacji tego scenariusza jest utrzymanie poparcia przez Partię Pracy na poziomie ok. 30%. Taka sytuacja oznaczałaby kontynuację obecnej linii politycznej z większym naciskiem na kwestie klimatyczne i społeczne. Mniejsze prawdopodobieństwo ma utworzenie koalicji prawicowej z dominacją Partii Postępu, głównie ze względu na znaczący spadek poparcia dla Partii Konserwatywnej (do 13-14%).
- Wprawdzie agresja zbrojna Rosji na Ukrainę była głównym czynnikiem przyjęcia w maju 2025 r. pierwszej strategii bezpieczeństwa (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1369](#)), a były sekretarz generalny NATO Jens

Stoltenberg został mianowany w lutym 2025 r. ministrem finansów, jednak kwestie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa nie są najważniejszymi tematami toczących się debat. Wszystkie główne partie podkreślają znaczenie wsparcia dla Ukrainy jako elementu zaangażowania międzynarodowego Norwegii. Uruchomiony w tym celu w lutym 2023 r. program Nansena ([„Komentarze IEŚ”, nr 804](#)) został przedłużony jesienią 2024 r. o trzy lata (do 2030 r.). W kwietniu 2025 r. wszystkie partie w Stortingu zgodziły się na zwiększenie wsparcia do 85 mld koron w 2025 r. Pod koniec sierpnia premier zaproponował przeznaczenie podobnej kwoty w 2026 r. – jeśli ta propozycja zostanie zatwierdzona, to ogólne ramy finansowania programu Nansena w okresie 2023-2030 r. wyniosą 275 mld koron (ok. 100 mld złotych).

- Pomimo faktu, iż polityka imigracyjna jest obecnie dominującym tematem kampanii, to obecność ponad 90 tys. uchodźców ukraińskich (spośród których nieco ponad 80 tys. posiada ważną ochronę zbiorową) nie stała się przedmiotem kontrowersji politycznej w takim stopniu, jak imigracja z innych regionów. Potwierdzają to również badania Instytutu Badań Społecznych z kwietnia 2025 r. W ich świetle ponad 70% Norwegów odrzuca twierdzenie, że „Norwegia przyjęła zbyt wielu uchodźców z Ukrainy”, a prawie połowa respondentów twierdzi, że gmina, w której mieszkają, powinna osiedlać więcej uchodźców².
- Wyniki wyborów w Norwegii będą miały także istotne konsekwencje dla architektury bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego i dwustronnych relacji z Polską – kluczowym partnerem w tej części Europy. Kontynuacja rządów centrolewicowych pod przewodnictwem premiera Støre oznaczałaby zachowanie obecnej linii silnego wsparcia dla Ukrainy i wzmocnienia wschodniego skrzydła NATO. Norwegia pozostałaby kluczowym dostawcą gazu ziemnego dla Europy, umożliwiając dywersyfikację dostaw surowców energetycznych, oraz aktywnym orędownikiem zwiększenia obecności NATO w regionie Morza Bałtyckiego, co bezpośrednio służy interesom bezpieczeństwa Polski.

² *Tilleggsundersøkelse – Betydningen av krigen i Ukraina*, <https://www.imdi.no/globalassets/rapporter/2025/ibar-undersokelse--tilleggsundersokelser-ukraina-april-2025.pdf> [05.09.2025].